

EDUSKUNNAN VASTAUS 291/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi tullilain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi tullilain muuttamisesta (HE 95/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Hallintovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (HaVM 27/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 20 d—20 f, 21, 23 a ja 24 §, 26 §:n 1 momentti, 26 a § ja 28 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 21, 23 a ja 26 a § laissa 241/2001, 20 d—20 f § laissa 331/1996, 24 § osaksi mainitussa laissa 241/2001, 26 §:n 1 momentti osaksi laissa 1104/1998 ja 28 §:n 1 momentin johdantokappale viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 331/1996 ja 241/2001, uusi 10 kohta, lakiin uusi 20 g—20 i, 23 c ja 23 d §, 26 §:ään, sellaisena kuin sen on osaksi mainituissa laeissa 1104/1998 ja 241/2001, uusi 5 momentti, 28 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1104/1998, siitä mainitulla lailla kumotun 4 kohdan tilalle uusi 4 kohta ja 28 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 ja 3 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *poliisiasia*in tietojärjestelmän teknisenä osana olevalla tutkinta- ja virka-apujärjestelmällä sekä sen arkistohakemistolla henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (/) 2 luvun 2 §:ssä tarkoitettua poliisiasia

tietojärjestelmää niiden tietojen osalta, jotka tul-

lilaitos on tallettanut tutkinnan ja virka-avun tietoihin sekä tutkinnan ja virka-avun arkistotietoihin;

10) *televalvonnalla* salassa pidettävien tunnistamistietojen hankkimista televiesteistä, jotka on lähetetty yleiseen tai muuhun viestintämarkkinalain (396/1997) soveltamisalaan kuuluvaa televerkkoon kytketystä teleliittymästä tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällai-

seen teleliittymään tai telepäätelaitteeseen, sekä tällaisen teleliittymän tai telepäätelaitteen tilapäistä sulkemista.

Tiedonhankinta

20 d §

Tullimiehellä on oikeus kohdistaa vakitui-
seen asumiseen käytetyn huoneen tai tilan ulko-
puolella olevaan henkilöön taikka kulkuneu-
voon tai tavaraan teknistä tarkkailua, jos sen
avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tul-
lirikoksen torjumiseksi tai paljastamiseksi tar-
vittavia tietoja. Määräyksen toimenpiteeseen an-
taa vähintään tullipäällysmiehen virka-asemas-
sa oleva tullimies sekä yli kolme vuorokautta
kestävään tekniseen kuunteluun tullihallituksen
valvontaosaston tai tutkinta-, valvonta- tai tie-
dusteluyksikön päällikkö taikka tullipiirin pääl-
likkönä toimiva virkamies.

Tekniseen tarkkailuun käytettävä laite voi-
daan sijoittaa tiloihin, joissa tekninen tarkkailu
on 1 momentin mukaan sallittu, jos tekninen
tarkkailu sitä edellyttää. Tullimiehellä on tullipäällysmiehen virka-asemassa olevan tullimie-
hen määräyksestä oikeus laitteen asentamiseksi
ja poistamiseksi päästä kyseisiin tiloihin. Jos lai-
te kuluttaa kulkuneuvon tai muun sijoituspaikan
energiaa, vähäistä suuremmasta kulutuksesta on
suoritettava korvaus.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi,
että henkilön käyttäytymisen perusteella tai
muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen
syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty anka-
rin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeut-
ta, tai tullirikoksena pidettävään huumausaineri-
kokseen. Teknisen katselun ja teknisen seuran-
nan edellytyksenä on vastaavasti, että henkilön
käyttäytymisen perusteella tai muutoin voidaan
perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tulliri-
kokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on
enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai
myötävaikuttavan tällaisen tullirikoksen tekemi-
seen.

20 e §

Tullimiehellä on oikeus rikoksen estämisek-
si tai paljastamiseksi kohdistaa televalvontaa
henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti
muuten käyttämäänsä teleliittymään tai telepää-
telaitteeseen taikka tilapäisesti sulkea tällainen
liittymä tai laite, jos henkilön lausumien, uh-
kausten tai käyttäytymisen perusteella taikka
muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen
syyllistyvän tullirikokseen, josta ei ole säädetty
lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta
vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huu-
mausainerikokseen.

20 f §

Pakkokeinolain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu
tuomioistuin tai käräjäoikeus, jossa asian käsit-
tely sopivasti käy päinsä, päättää televalvonnas-
ta sekä teknisestä tarkkailusta 20 d §:n 2 mo-
mentissa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa tekni-
nen kuuntelu tai katselu edellyttää tarkkailuun
käytettävän laitteen sijoittamista tarkkailtavan
käyttämän kulkuneuvon sisälle taikka huonee-
seen tai tilaan, jossa tarkkailtava oleskelee. Asia
ratkaistaan kuulematta kuunneltavan tai katsel-
tavan tilan haltijaa. Asian käsittelystä on lisäksi
soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain
5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä
12 ja 14 §:ssä säädetään.

Tutkinnanjohtajalla tai tehtävään määrättyllä
tullirikostorjunnan esimiehenä toimivalla tulliy-
litarkastajalla on oikeus päättää televalvonnan
tai 1 momentissa tarkoitetun teknisen tarkkailun
aloittamisesta, jos toimenpide asian kiireellisyy-
den vuoksi on välttämätöntä suorittaa viivytyk-
settä. Tällöin toimenpiteestä on viipymättä ja
viimeistään 24 tunnin kuluessa toimenpiteen
aloittamisesta tehtävä ilmoitus 1 momentissa
tarkoitettulle tuomioistuimelle. Ilmoitukseen on
liitettävä televalvontaa tai teknistä tarkkailua
koskeva vaatimus, jos televalvontaa tai teknistä
tarkkailua aiotaan jatkaa sen jälkeen, kun ilmoi-
tus on saapunut tuomioistuimeen.

Saatuaan 2 momentissa tarkoitetun ilmoituk-
sen tuomioistuin voi kieltää televalvonnan tai
teknisen tarkkailun jatkamisen taikka asettaa
toimenpiteen käytölle rajoituksia tai tietojen

käytölle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja. Asian käsittelystä tuomioistuimessa on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

20 g §

Edellä 20 d §:ssä tarkoitetusta teknisestä tarkkailusta tai tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen sijoittamisesta päättäneen tullimiehen tai 20 f §:n 2 momentin nojalla televalvonnasta päättäneen tutkinnanjohtajan tai tehtävään määrätyn tullirikostorjunnan esimiehenä toimivan tullilylitarkastajan tai tuomioistuimelle ilmoituksen tehneen tullimiehen on televalvonnan tai teknisen tarkkailun päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henkilölle, jollei ilmoittaminen vaaranna tiedonhankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa.

Ilmoitusta tarkkailusta tai sen perusteista ei tarvitse tehdä.

Edellä 20 d §:ssä tarkoitetusta teknisestä kuuntelusta sekä 20 f §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta televalvonnasta on toimenpiteen suorittaneen tullimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja ja toimitettava se Tullihallitukselle. Tullihallitus toimittaa vuosittain sisäasiainministeriölle kertomuksen tässä momentissa tarkoitettun teknisen kuuntelun ja televalvonnan käytöstä. Sisäasiainministeriö antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen edellä sanottujen tiedonhankintasäännösten käytöstä.

20 h §

Vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa olevan tullimiehen on viipymättä tarkastettava 20 c—20 e §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suoritettaessa kootut tiedot ja 20 d §:ssä tarkoitettun teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivullista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun aineiston liittämisestä tullilaitoksen henkilörekistereihin säädetään erikseen lailla. Jos teknisellä kuuntelulla saatu tieto koskee muuta tullirikosta kuin sitä, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi

kuuntelua suoritettiin, tiedon saa tallettaa henkilörekisteriin vain, jos se koskee sellaista tullirikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voidaan suorittaa.

Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

20 i §

Mitä pakkokeinolain 5 a luvun 10 §:ssä säädetään kielloista kohdistaa kuuntelua epäiltyyn, on voimassa myös tämän lain nojalla tapahtuvassa, muussakin kuin epäiltyyn kohdistuvassa teknisessä kuuntelussa.

21 §

Tullilaitoksen henkilörekistereitä ovat valvontatietorekisteri, poliisiasiaihin tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä sekä sen arkistohakemisto, tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkisto sekä rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä, Euroopan unionin tullitietojärjestelmä sekä tullilaitoksesta annetussa laissa (228/1991) säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tämän lain 22 §:n nojalla perustetut rekisterit. Rekistereihin sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

23 a §

Poliisiasiaihin tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon tullilaitos saa kerätä ja tallettaa tullilaitoksen vastuulle kuuluvien rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi 2 momentissa tarkoitettuja tietoja.

Poliisiasiaihin tietojärjestelmän teknisenä osana olevaan tutkinta- ja virka-apujärjestelmään saadaan tallettaa tutkinta- ja virka-aputehtävien suorittamiseksi ja kirjaamiseksi esitutkintalaisa tarkoitettussa esitutkinnassa, tulliviranomaisen toimenpiteiden yhteydessä tai virka-aputeh-

tävässä taikka pakkokeinolain soveltamisen yhteydessä saatuja tietoja seuraavasti:

1) rikoksesta epäillyistä henkilöistä sekä ilmoittajina, todistajina ja asianomistajina esiintyvistä tai muutoin ilmoitukseen liittyvistä henkilöistä;

2) rikosilmoitusten ja muiden ilmoitusten nimikkeistä, pakkokeinoista, tulliviranomaisen toimenpiteistä sekä esitutinnan vaiheista;

3) muista tulliviranomaisen tehtävään, toimenpiteeseen ja tapahtumaan liittyvistä tarpeellisista kuvauksista, olosuhteista ja yksilöinnistä.

Poliisiasian tietojärjestelmän teknisenä osana oleva arkistohakemisto on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon tullilaitos saa kerätä ja tallettaa arkistosta hakua varten tutinnan ja virka-avun tiedoista ilmoituksen ja tapauksen tunnistetiedot sekä selostusosan tiivistelmän. Tietoja saadaan käyttää tullilaitoksen vastuulle kuuluvien rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

Edellä 1 ja 3 momentissa mainittuihin tietojärjestelmiin tallettavista tiedoista on lisäksi voimassa, mitä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 luvun 10 §:ssä säädetään.

23 c §

Tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemisto on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon tullilaitos saa tallettaa arkistosta hakua varten tullirikosten ja muiden rikosten tiedoista ilmoituksen, tapauksen tunnistetiedot ja selostusosan tiivistelmän. Tietoja saadaan käyttää tullilaitoksen vastuulle kuuluvien rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

23 d §

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä on rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi

tarkoitettu tullilaitoksen ja poliisin sekä rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon teknisessä valvonnassa rajanylityspaikoilla saatavat tiedot kulkuneuvoista ja konteista tallettavat.

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään tullilaitos, poliisi ja rajavartiolaitos saavat 1 momentin mukaisesti tallettuvien tietojen lisäksi kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja kulkuneuvojen ja rekisteritunnisteiden sisältämistä tiedoista ja konttien tunnistetiedoista ja lisäksi henkilöistä, joiden on syytä epäillä:

1) syyllistyneen tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta;

2) myötävaikuttaneen tai myötävaikuttavan rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään saa kerätä ja tallettaa henkilön tunniste- ja yhteystietoina nimen, kutsumanimen, henkilötunnuksen, sukupuolen, tuntomerkit, valokuvan, äidinkielen, kansalaisuuden, kotipaikan ja osoitteen, ulkomaalaisen henkilön matkustusasiakirjan tiedot sekä henkilöä koskevat hänen omaan turvallisuuteensa taikka tullimiehen, rajavartiomiehen tai poliisin työturvallisuuteen vaikuttavat välttämättömät tiedot. Järjestelmään saa tallettaa myös tiedot epäillyistä rikoksesta, rikoksen yhteydessä käytettävästä kulkuneuvosta ja epäiltyyn rikokseen liittyvästä liikeyrityksestä.

Tullilaitos on rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmän rekisterinpitäjä. Poliisi ja rajavartiolaitos vastaavat rekisteriin tallettamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

24 §

Tullilaitoksen henkilörekistereihin talletettujen tai tallettuneiden henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuus on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Valvontatietorekisteristä tiedot on poistettava 10 vuoden kuluessa viimeisen tiedon

merkitsemisestä. Poliisiasian tietojärjestelmän teknisenä osana olevasta tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä sekä sen arkistohakemistosta tiedot on poistettava siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 5 luvun 22 §:ssä säädetään. Tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistosta tiedot poistetaan viimeistään 50 vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemistä koskevan ilmoituksen kirjaamisesta. Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmästä tiedot on poistettava viimeistään 10 vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä rekisteriin. Edellä 23 d §:n 1 momentissa tarkoitettussa valvonnassa tallettuneet tiedot on kuitenkin poistettava viimeistään vuoden kuluttua tiedon tallettumisesta.

Virheelliseksi todettu tieto on merkittävä virheelliseksi ja tiedon saa säilyttää, jos se on tarpeen rekisteröidyn, muun asianosaisen tai tullilaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tällaista tietoa saa käyttää ainoastaan mainittuun tarkoitukseen. Virheelliseksi todettu tieto on poistettava heti, kun tiedon säilyttäminen oikeuksien turvaamiseksi ei enää ole tarpeen, viimeistään kuitenkin viiden vuoden kuluttua tiedon poistamiselle säädetyn määräajan päättymisestä.

26 §

Tulliviranomainen saa luovuttaa sen estämättä, mitä tietojen salassapitamisesta säädetään, myös teknisen käyttöyhteyden avulla henkilötietoja, jotka ovat tarpeen:

1) poliisille ja rajavartiolaitosviranomaiselle rikosten estämistä tai tutkintaa taikka ulkomaalaisasian käsittelyä tahi ulkomaalaisen maahantulon tai maastalähdön valvontaa varten;

2) ulkomaalaisvirastolle kansalaisuuslain (401/1968) ja kansalaisuusasetuksen (699/1985) sekä ulkomaalaislain (378/1991) ja ulkomaalaisasetuksen (142/1994) mukaisten tehtävien hoitamista varten;

3) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;

4) veroviranomaisille verotuksen toimittamista, verojen tai maksujen perimistä, verotusta koskevaa muutoksenhakua tai ulosottoa varten.

Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla on tietoja pyytävän esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla.

26 a §

Poliisiasian tietojärjestelmän teknisenä osana olevan tutkinta- ja virka-apujärjestelmän ja sen arkistohakemiston tietojen käytöstä ja luovuttamisesta on voimassa, mitä niistä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 4 luvun 16, 19 ja 20 §:ssä. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla on tietoja pyytävän esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla. Tullilaitoksen tietojen luovuttamisesta ulkomaille päättää kuitenkin tulliviranomainen.

28 §

Tulliviranomaisella on sen estämättä, mitä tietojen salassapitamisesta säädetään, oikeus saada tullilaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, siten kuin rekisterinpitäjän kanssa sovitaan:

4) tullirikosten estämistä ja tutkintaa sekä ulkomaanliikenteen valvontaa varten rajavartiolaitokselta ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähdön valvontaa koskevista rekistereistä;

Ennen tietojen luovuttamista tulliviranomaiselle teknisen käyttöyhteyden avulla tulliviranomaisen on esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla.

Tullimiehellä on oikeus saada tutkinnanjohtajan tai tehtävään määrätyn tullirikostorjunnan esimiehenä toimivan tullilylitarkastajan pyynnöstä tullirikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toi-

mitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsuuden estämättä.

Tulliviranomaisella on lisäksi oikeus saada tullirikosten estämistä ja tutkintaa varten teletointaa harjoittavalta yhteisöltä yhteystiedot selaisesta teleliittymästä, jota ei mainita julkisessa

luettelossa. Tullimiehellä on samaa tarkoitusta varten oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2003